TIESAS SPRIEDUMS (otrā palāta)

2024. gada 20. jūnijā*

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Darba ņēmēju drošības un veselības aizsardzība – Darba laika organizēšana – Direktīva 2003/88/EK – 9. panta 1. punkta a) apakšpunkts – Pienākums veikt nakts darba ņēmēju veselības pārbaudes – Šī pienākuma neievērošana no darba devēja puses – Tiesības uz kompensāciju – Nepieciešamība konstatēt konkrēta kaitējuma esamību

Lietā C-367/23

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Cour de cassation* (Kasācijas tiesa, Francija) iesniegusi ar 2023. gada 7. jūnija lēmumu un kas Tiesā reģistrēts 2023. gada 9. jūnijā, tiesvedībā

EA

pret

Artemis security SAS,

TIESA (otrā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētāja A. Prehala [*A. Prechal*] (referente), tiesneši F. Biltšens [*F. Biltgen*], N. Vāls [*N. Wahl*], J. Pasers [*J. Passer*], un M. L. Arasteja Saūna [*M. L. Arastey Sahún*],

ģenerāladvokāte: T. Čapeta [*T. Ćapeta*],

sekretārs: A. Kalots Eskobars [*A. Calot Escobar*],

ņemot vērā rakstveida procesu,

ņemot vērā apsvērumus, ko snieguši:

– EA vārdā – *L. Boré* un *G. Mégret*, advokāti,

– *Artemis security SAS* vārdā – *J.-J. Gatineau*, advokāts,

– Francijas valdības vārdā – *M. de Lisi*, *B. Fodda* un *M. Raux*, pārstāvji,

– Itālijas valdības vārdā – *G. Palmieri*, pārstāve, kurai palīdz *M. F. Severi*, *avvocato dello Stato*,

* Tiesvedības valoda – franču.

– Eiropas Komisijas vārdā – *F. Clotuche-Duvieusart* un *D. Recchia*, pārstāves,

ņemot vērā pēc ģenerāladvokātes uzklausīšanas pieņemto lēmumu izskatīt lietu bez ģenerāladvokāta secinājumiem,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2003/88/EK (2003. gada 4. novembris) par konkrētiem darba laika organizēšanas aspektiem (OV 2003, L 299, 9. lpp.) 9. panta 1. punkta a) apakšpunktu.

2 Šis lūgums tika iesniegts tiesvedībā starp EA un *Artemis security SAS* (turpmāk tekstā – "*Artemis*") par EA pieteikumu saņemt kompensāciju tādēļ, ka *Artemis* nav ievērojis pienākumus, kuri ir saistoši darba devējam nakts darba ņēmēju veselības pārbaužu jomā.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

3 Atbilstoši Direktīvas 2003/88 5. un 7.–10. apsvērumam:

"(5) Visiem darba ņēmējiem jābūt pietiekamam atpūtas laikam. [..] Kopienā strādājošiem jāpiešķir obligāts laiks ikdienas, iknedēļas un ikgadējai atpūtai, kā arī atbilstīgi pārtraukumi. Šajā sakarā ir arī jānosaka maksimālais darba stundu skaits nedēļā.

[..]

(7) Pētījumi liecina, ka naktī cilvēka organisms ir jūtīgāks pret apkārtējās vides ietekmi un arī pret dažiem apgrūtinošiem darba organizācijas veidiem un ka garas nakts darba stundas var kaitēt darba ņēmēju veselībai un apdraudēt viņu drošību darba vietā.

(8) Jāierobežo nakts darba ilgums, kā arī virsstundas, un jānosaka, ka darba devēji, kas regulāri nodarbina darba ņēmējus nakts darbā, šo informāciju dara zināmu kompetentām iestādēm, ja tās to pieprasa.

(9) Ir svarīgi, ka nakts darba ņēmējiem ir jābūt tiesībām uz bezmaksas veselības pārbaudi pirms norīkošanas nakts darbā un regulāri laiku pa laikam pēc tam, un, ja vien iespējams, ja viņiem ir veselības problēmas, viņi ir jāpārceļ darbā dienā, kam viņi ir piemēroti.

(10) Stāvoklis, kādā ir nakts darba ņēmēji un maiņu darba ņēmēji, prasa, lai drošības un veselības aizsardzības līmenis būtu pielāgots viņu darba raksturam un ka aizsardzības un profilakses dienestu un resursu organizācijai un darbībai jābūt efektīvai."

4 Šīs direktīvas 6. pantā "Maksimālais nedēļas darba laiks" ir noteikts:

"Dalībvalstis veic vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu to, ka tiek ievērota vajadzība aizsargāt darba ņēmēju drošību un veselību:

[..]

b) vidējais darba laiks katram septiņu darba dienu laikposmam, ietverot virsstundu darba laiku, nepārsniedz 48 stundas."

5 Minētās direktīvas 8. pantā "Nakts darba ilgums" ir paredzēts:

"Dalībvalstis veic vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu, ka:

a) parastais darba laiks nakts darba ņēmējiem nepārsniedz vidēji astoņas stundas jebkurā 24 stundu laikposmā;

b) nakts darba ņēmēji, kuru darbs saistīts ar īpašu apdraudējumu vai smagu fizisku vai garīgu piepūli, nestrādā vairāk nekā astoņas stundas jebkurā 24 stundu laikposmā, kad viņi veic nakts darbu.

Šajā b) punktā darbu, kas saistīts ar īpašu apdraudējumu vai smagu fizisku vai garīgu piepūli, nosaka valsts tiesību akti un/vai prakse, vai koplīgumi vai līgumi, kas noslēgti starp darba devējiem un darba ņēmējiem nozarē, ņemot vērā nakts darba īpašo ietekmi vai apdraudējumu."

6 Šīs pašas direktīvas 9. panta "Veselības novērtējums un nakts darba ņēmēju pārcelšana darbā pa dienu" 1. punktā ir noteikts:

"Dalībvalstis veic vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu, ka:

a) nakts darba ņēmējiem pirms norīkošanas darbā un pēc tam regulāri ir tiesības uz bezmaksas veselības pārbaudi;

b) nakts darba ņēmēji, kam rodas veselības problēmas, kuru cēloņi ir saistīti ar darbu naktīs, ja vien iespējams, jāpārceļ uz viņiem piemērotu darbu dienā."

Francijas tiesības

7 *Code du travail* (Darba kodekss) L. 3122-11. pantā ir paredzēts:

"Ikvienam nakts darba ņēmējam ir tiesības uz individuālu un regulāru viņu veselības stāvokļa pārbaudi atbilstoši L. 4624-1. pantā paredzētajiem nosacījumiem."

8 Atbilstoši šī kodeksa R. 4624-1. pantam:

"Ikvienam nakts darba ņēmējam saistībā ar darba ņēmēju veikto veselības stāvokļa uzraudzību [..] ir tiesības uz individuālu veselības stāvokļa pārbaudi, ko veic dienesta ārsts un šī ārsta uzraudzībā viņa palīgs [..], dienesta ārsts praktikants un medicīnas māsa.

[..]

Ikvienam nakts darba ņēmējam ir tiesības uz individuālu un regulāru veselības stāvokļa pārbaudi. Šo pārbaužu regularitāti nosaka dienesta ārsts, atkarībā no ieņemamā amata īpatnībām un darba ņēmēja veselības stāvokļa saskaņā ar Valsts padomes dekrētā noteikto kārtību."

9 Minētā kodeksa R. 3122-11. pantā ir noteikts:

"Nakts darba ņēmēju veselības stāvokļa pārbaužu mērķis ir tostarp ļaut dienesta ārstam izvērtēt iespējamās nakts darba sekas uz viņu veselību un drošību, tostarp hronobioloģisko ritmu izmaiņu dēļ, un izvērtēt to potenciālo ietekmi uz viņu sabiedrisko dzīvi."

10 Saskaņā ar Darba kodeksa R. 4624-11. pantu:

"Informatīvs un preventīvs apmeklējums, uz kuru darba ņēmējam ir tiesības, ir individuāls. Šī apmeklējuma mērķis tostarp ir:

1° izjautāt darba ņēmēju par viņa veselības stāvokli;

2° informēt viņu par iespējamiem riskiem, kuriem viņu pakļauj darba vieta;

3° informēt viņu par veicamajiem preventīvajiem pasākumiem;

4° noteikt, vai viņa veselības stāvoklis vai riski, kuriem viņš ir pakļauts, izraisa nepieciešamību viņu nosūtīt pie dienesta ārsta;

5° informēt viņu par dienesta nodrošināto veselības stāvokļa pārbaudes kārtību un par viņa iespēju jebkurā brīdī pēc viņa pieprasījuma saņemt apmeklējumu pie dienesta ārsta."

11 Šī kodeksa R. 4624-18. pantā ir noteikts:

"Ikvienam nakts darba ņēmējam pirms viņa iecelšanas amatā [..] ir tiesības uz informatīvu un preventīvu apmeklējumu pie L. 4624-1. panta pirmajā daļā minētā ārsta speciālista."

12 Minētā kodeksa R. 3124-15. pantā ir paredzēts:

"Ja persona nav informēta par L. 3122-1. līdz L. 3122-24. pantā paredzētajām tiesību normām attiecībā uz nakts darbu, kā arī tiesību normām dekrētos, kuri pieņemti to piemērošanai, piemēro naudas sodu, kas paredzēts par piektās kategorijas pārkāpumiem un ko nosaka par katru darba ņēmēju, par kuru pieļauts pārkāpums.

Atkārtots pārkāpums tiek sodīts saskaņā ar Krimināl kodeksa 132-11. un 132-15. pantu."

13 Šī paša kodeksa L. 4745-3. pantā ir paredzēts:

"Ja persona nav informēta par L. 4624-1. pantā paredzētajām tiesību normām attiecībā uz dienesta ārsta darbību, kā arī tiesību normām dekrētos, kuri pieņemti to piemērošanai, piemēro naudas sodu, kas paredzēts par piektās kategorijas pārkāpumiem."

Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

14 2017. gada 1. aprīlī *Artemis* pieņēma darbā EA par ugunsdzēsības un glābšanas dienesta aģentu.

15 Ar 2019. gada 25. aprīļa pieteikumu EA vērsās *conseil de prud'hommes de Compiègne* (Kompjeņas Darba strīdu padome, Francija), tiesas ceļā prasot atzīt viņa darba līgumu par spēkā neesošu un piespriest *Artemis* viņam samaksāt kaitējuma atlīdzību. Šo prasījumu atbalstam EA atsaucās, pirmkārt, uz to, ka *Artemis* esot vienpusēji izdarījis grozījumus darba līgumā, no dienas darba vietas viņu pārceļot uz nakts darba vietu, un, otrkārt, uz to, ka viņš nav saņēmis pastiprinātu medicīnisko pārbaudi, kas jāveic nakts darba gadījumā.

16 2019. gada 1. jūlijā EA tika atlaists no darba.

17 Ar 2019. gada 4. decembra spriedumu *conseil de prud'hommes de Compiègne* (Kompjeņas Darba strīdu padome) noraidīja EA pieteikumu par kaitējuma atlīdzību. *Cour d'appel d'Amiens* (Amjēnas apelācijas tiesa, Francija), kurā par šo spriedumu tika iesniegta apelācijas sūdzība, minēto spriedumu apstiprināja ar 2021. gada 2. septembra spriedumu, pamatojoties uz to, ka EA nebija pierādījis tāda kaitējuma pastāvēšanu un ar to saistītu cēloņsakarību, ko viņš it kā esot cietis pastiprinātu medicīnisko pārbaužu, kuras jāveic nakts darba gadījumā, neesamības dēļ.

18 Lai pamatotu kasācijas sūdzību, ko viņš par šo spriedumu iesniedza *Cour de cassation* (Kasācijas tiesa, Francija), EA apgalvo, ka tikai konstatējums vien par aizsardzības tiesību normu attiecībā uz pastiprinātām medicīniskām pārbaudēm nakts darba gadījumā neievērošanu, rada attiecīgajam darba ņēmējam tiesības uz atlīdzību un ka Amjēnas Apelācijas tiesa, noraidot viņa pieteikumu par kompensāciju, ir tostarp pārkāpusi Darba kodeksa L. 3122-11. pantu, lasot to kopā ar Direktīvas 2003/88 9. pantu.

19 *Cour de cassation* (Kasācijas tiesa), kas ir iesniedzējtiesa, norāda, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru kaitējuma esamība un tā novērtējums principā ir tiesas, kura izskata lietu pēc būtības, suverēnas novērtējuma brīvības jautājums. Tomēr Tiesa nesen, ņemot vērā no 2010. gada 14. oktobra sprieduma lietā *Fuß* (C-243/09, EU:C:2010:609) tās ieskatā izrietošās atziņas, nosprieda, ka tikai konstatējums vien par to, ka Direktīvas 2003/88 6. panta b) punktā paredzētā maksimālā nedēļas vidējā darba laika ilguma pārsniegšana rada darba ņēmējam tiesības uz kompensāciju, un tā tas ir, ņemot vērā, pirmkārt, šīs Savienības tiesību normas tiešo iedarbību, un, otrkārt, apstākli, ka šāda pārsniegšana *ipso facto* kaitē darba ņēmēja veselībai.

20 Šai tiesai ir neskaidrības par to, vai līdzīgai nostājai būtu jāprevalē Direktīvas 2003/88 9. panta 1. punkta a) apakšpunkta pārkāpuma gadījumā. Šajā ziņā minētā tiesa tostarp norāda, ka šīs tiesību normas, lasot kopā ar šīs direktīvas 9. un 10. pantu, formulējums, šķiet, nav tik precīzs kā minētās direktīvas 6. panta b) punkta formulējums.

21 Šādos apstākļos *Cour de cassation* (Kasācijas tiesa) uzskata, pirmkārt, ka Tiesai jāuzdod jautājums par to, vai jāatzīst, ka Direktīvas 2003/88 9. panta 1. punkta a) apakšpunktam ir tieša iedarbība. Ja Tiesa sniegtu apstiprinošu atbildi, iesniedzējtiesas skatījumā tai, ņemot vērā direktīvu tiešas horizontālās iedarbības neesamību, varētu būt neiespējami interpretēt Darba kodeksa L. 3122-11., L. 4624-1. un R 4624-18. pantu saderīgi ar Direktīvu 2003/88, ņemot vērā *contra legem* raksturu, kas varētu piemist šādai interpretācijai.

22 Otrkārt, iesniedzējtiesa uzskata, ka tai no Tiesas jāsaņem skaidrojumi par to, vai tas vien, ka darba devējs nav ievērojis Direktīvas 2003/88 9. panta 1. punkta a) apakšpunktā paredzētos valsts pasākumus, kuru mērķis ir nodrošināt nakts darba ņēmēju medicīniskās pārbaudes, pats par sevi vien rada tiesības uz kompensāciju, un nav nepieciešams pierādīt, ka šīs neievērošanas dēļ attiecīgajam darba ņēmējam ir nodarīts konkrēts kaitējums.

23 Šādos apstākļos *Cour de cassation* (Kasācijas tiesa) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

"1) Vai [Direktīvas 2003/88] 9. panta 1. punkta a) apakšpunkts atbilst nosacījumiem, lai radītu tiešu iedarbību un lai darba ņēmējs uz to varētu atsaukties tiesvedībā, kas viņu skar?

2) Vai Direktīvas [2003/88] 9. panta 1. punkta a) apakšpunkts jāinterpretē tādējādi, ka tam ir pretrunā valsts tiesiskais regulējums vai prakse, saskaņā ar kuru gadījumā, ja tiek pārkāptas tiesību normas, kas pieņemtas, lai ieviestu nepieciešamos pasākumus darba ņēmēja veselības stāvokļa bezmaksas novērtējumam, darba ņēmēja tiesības uz kompensāciju ir pakārtotas nosacījumam, ka ir jāpierāda kaitējums, ko esot izraisījis šis pārkāpums?"

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Par otro jautājumu

24 Ar otro jautājumu, kas jāizskata vispirms, iesniedzējtiesa būtībā vaicā, vai Direktīvas 2003/88 9. panta 1. punkta a) apakšpunkts jāinterpretē tādējādi, ka tam ir pretrunā tāds valsts tiesiskais regulējums, saskaņā ar kuru gadījumā, ja darba devējs ir pārkāpis valsts tiesību normas, ar kurām īsteno šo Savienības tiesību normu un kurās ir paredzēts, ka nakts darba ņēmēju veselības stāvokļa bezmaksas pārbaudes tiek veiktas pirms viņu norīkošanas darbā un pēc tam regulāri, attiecīgā nakts darba ņēmēja tiesības saņemt kompensāciju šī pārkāpuma dēļ ir pakārtotas nosacījumam, ka viņam ir jāpierāda, ka ar šo pārkāpumu viņam ir nodarīts kaitējums.

25 Šajā ziņā jāatgādina, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru, ja attiecīgajā jomā nav Savienības noteikumu, katras dalībvalsts iekšējā tiesību sistēmā jāparedz procesuālā kārtība, kādā tiesā iesniedzamas prasības, kuru mērķis ir nodrošināt personu tiesību aizsardzību saskaņā ar procesuālās autonomijas principu, tomēr ar nosacījumu, ka šī kārtība situācijās, uz ko attiecas Savienības tiesības, nav mazāk labvēlīga par kārtību, kāda jāievēro līdzīgās situācijās, uz kurām attiecas valsts tiesības (līdzvērtības princips), un ka tie nepadara praktiski neiespējamu vai pārmērīgi neapgrūtina to tiesību īstenošanu, kas ir piešķirtas Savienības tiesībās (efektivitātes princips) (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2023. gada 4. maijs, *Österreichische Post* (Nemateriālais kaitējums saistībā ar personas datu apstrādi), C-300/21, EU:C:2023:370, 53. punkts un tajā minētā judikatūra).

26 Taču, kā jau norādījusi Tiesa, Direktīvā 2003/88 nav ietverta neviena tiesību norma, kas attiektos uz sankcijām, kuras piemērojamas tajā noteikto minimālo priekšrakstu pārkāpšanas gadījumā, kā arī neviens specifisks noteikums attiecībā uz tāda kaitējuma atlīdzību, kas darba ņēmējiem, iespējams, nodarīts šī pārkāpuma dēļ (spriedums, 2010. gada 25. novembris, *Fuß*, C-429/09, EU:C:2010:717, 44. punkts).

27 Līdz ar to, tā kā nav Savienības tiesību normu, kuru mērķis būtu paredzēt noteikumus par iespējamo kaitējuma atlīdzību, uz ko nakts darba vietā norīkots darba ņēmējs var pretendēt, ja viņa darba devējs ir pārkāpis valsts tiesību normas attiecībā uz medicīnisko pārbaudi, kura, piemērojot Direktīvas 2003/88 9. panta 1. punkta a) apakšpunktu, jāveic šādas iecelšanas gadījumā, katrai dalībvalstij savā tiesību sistēmā jānosaka kārtība, kādā veic darbības, kuru mērķis ir nodrošināt to tiesību aizsardzību, kas personām izriet no šīs tiesību normas, un it īpaši nosacījumi, saskaņā ar kuriem šāds darba ņēmējs uz šī darba devēja rēķina var saņemt kompensāciju minētā pārkāpuma dēļ, ja vien tiek ievēroti līdzvērtības un efektivitātes principi (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2023. gada 4. maijs, *Österreichische Post* (Nemateriālais kaitējums saistībā ar personas datu apstrādi), C-300/21, EU:C:2023:370, 54. punkts un tajā minētā judikatūra).

28 Par līdzvērtības principu jāteic, ka šajā tiesvedībā Tiesas rīcībā nav neviena tāda elementa, kas liktu apšaubīt pamatlietā aplūkotā tiesiskā regulējuma atbilstību šim principam, ciktāl ar šo tiesisko regulējumu nakts darba ņēmēja tiesības uz iespējamu kompensāciju ir pakārtotas pienākumam, lai šis darba ņēmējs pierādītu ciestā kaitējuma pastāvēšanu tādu valsts tiesību normu pārkāpuma dēļ, ar kurām īsteno Direktīvas 2003/88 9. panta 1. punkta a) apakšpunktu.

29 Par efektivitātes principu jāteic, ka iesniedzējtiesai, kurai vienīgajai ir kompetence izvērtēt lietas faktus, pēdējā instancē jānosaka, vai valsts tiesībās paredzētā kārtība šādu tiesību uz kompensāciju iespējamai atzīšanai un it īpaši valsts tiesību norma, kas attiecas uz iepriekšējā punktā minētā ciestā kaitējuma pierādīšanu, nepadara praktiski neiespējamu un pārmērīgi neapgrūtina Direktīvas 2003/88 9. panta 1. punkta a) apakšpunktā paredzēto tiesību izmantošanu (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2023. gada 4. maijs, *Österreichische Post* (Nemateriālais kaitējums saistībā ar personas datu apstrādi), C-300/21, EU:C:2023:370, 56. punkts).

30 Proti, jāatgādina, ka ar LESD 267. pantu Tiesa ir pilnvarota nevis piemērot Savienības tiesību normas konkrētam gadījumam, bet gan tikai pieņemt nolēmumu par Līgumu un Eiropas Savienības iestāžu pieņemto tiesību aktu interpretāciju. Tomēr saskaņā ar pastāvīgo judikatūru ar LESD 267. pantu ieviestās tiesu sadarbības ietvaros Tiesa, pamatojoties uz lietas materiāliem, var sniegt valsts tiesai Savienības tiesību interpretācijas elementus, kas tai var būt noderīgi, izvērtējot kādas Savienības tiesību normas sekas (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2023. gada 11. maijs, *Inspecția Judiciară*, C-817/21, EU:C:2023:391, 58. punkts un tajā minētā judikatūra).

31 Konkrētajā gadījumā vispirms jānorāda, ka gadījumā, ja darba devējs neievēro Direktīvas 2003/88 9. panta 1. punkta a) apakšpunktā paredzētos nakts darba ņēmēju veselības stāvokļa novērtēšanas pienākumus, kuri, kā izriet no šī sprieduma 7.–10. punktā atgādinātajām Darba kodeksa normām, transponēti valsts tiesībās, attiecīgajam darba ņēmējam jāvar pieprasīt no minētā darba devēja, lai viņš izpilda minētos pienākumus, pretējā gadījumā, vēršoties valsts iestādē, kurai ir kompetence minēto pienākumu ievērošanas pārbaudē, vai vajadzības gadījumā, kompetentajās tiesās panākot pareizu to izpildi saskaņā ar prasībām, kas izriet no Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. panta. Tādējādi pēdējā minētajā tiesību normā garantēto tiesību uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā īstenošana ikvienai personai, kuras Savienības tiesībās garantētās tiesības ir pārkāptas, var palīdzēt nodrošināt Direktīvas 2003/88 9. panta 1. punkta a) apakšpunktā paredzēto nakts darba ņēmēja tiesību uz veselības novērtējumu efektivitāti.

32 Turpinājumā – tāpat šādu efektivitāti palīdz nodrošināt tas, ka nakts darba ņēmējs Direktīvas 2003/88 9. panta 1. punkta a) apakšpunktā paredzēto darba devēju pienākumu pārkāpuma gadījumā var saņemt atbilstošu kompensāciju tādā nozīmē, ka tai jāļauj pilnībā kompensēt kaitējumu, ko viņš faktiski cietis minēto pārkāpumu dēļ (šajā nozīmē skat.

spriedumus, 2006. gada 13. jūlijs, *Manfredi* u.c, C-295/04 līdz C-298/04, EU:C:2006:461, 95. punkts, kā arī 2023. gada 14. septembris, *TGSS* (Maternitātes piemaksas atteikums), C-113/22, EU:C:2023:665, 50. punkts un tajā minētā judikatūra).

33 Proti, darba ņēmēja tiesības lūgt kaitējuma atlīdzību pastiprina tostarp šajā 9. panta 1. punkta a) apakšpunktā paredzēto aizsardzības noteikumu operativitāti un var atturēt no prettiesiskas rīcības atkārtošanas (skat. pēc analoģijas spriedumu, 2023. gada 4. maijs, *Österreichische Post* (Nemateriālais kaitējums saistībā ar personas datu apstrādi), C-300/21, EU:C:2023:370, 40. punkts). Ar tādas zaudējumu atlīdzības izmaksāšanu cietušajai personai, kas pilnībā sedz nodarīto kaitējumu, saskaņā ar dalībvalstu noteikto kārtību, ir iespējams nodrošināt šāda kaitējuma faktisku atlīdzināšanu vai kompensēšanu preventīvā un samērīgā veidā (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2023. gada 14. septembris, *TGSS* (Maternitātes piemaksas atteikums), C-113/22, EU:C:2023:665, 51. punkts un tajā minētā judikatūra).

34 Savukārt jāatgādina, ka Savienības tiesības neveido šķērsli valstu tiesu rūpēm par to, lai tiesību, kuras garantē Savienības tiesību sistēma, aizsardzība neradītu nepamatotu prasītāju iedzīvošanos (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2006. gada 13. jūlijs, *Manfredi* u.c., no C-295/04 līdz C-298/04, EU:C:2006:461, 94. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).

35 Tādējādi, ņemot vērā konkrētajā gadījumā piemērojamajās valsts tiesībās paredzēto tiesību uz atlīdzību kompensējošo funkciju, jāuzskata, ka pilnīgs finansiālais atlīdzinājums par faktiski ciesto kaitējumu ir pietiekams šī sprieduma 33. punktā raksturotajiem mērķiem, un nav nepieciešams noteikt darba devēja pienākumu maksāt sodošu zaudējumu atlīdzību (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2015. gada 17. decembris, *Arjona Camacho*, C-407/14, EU:C:2015:831, 37. punkts, un 2023. gada 4. maijs, *Österreichische Post* (Nemateriālais kaitējums saistībā ar personas datu apstrādi), C-300/21, EU:C:2023:370, 58. punkts).

36 Visbeidzot par šo pēdējo aspektu jānorāda – kā izriet no šī sprieduma 12. un 13. punkta un kā uzsvērušas Francijas un Itālijas valdības, kā arī Eiropas Komisija –, ka piemērojamajās valsts tiesībās ir ietverti specifiski noteikumi, kas ļauj uzlikt naudas sodu, ja darba devējs ir pārkāpis valsts tiesību normas, ar kurām transponēts Direktīvas 2003/88 9. panta 1. punkta a) apakšpunkts. Šie specifiskie noteikumi savukārt palīdz nodrošināt minētajā tiesību normā paredzēto nakts darba ņēmēja tiesību uz viņa veselības stāvokļa pārbaudi efektivitāti. Šādi noteikumi, kuriem galvenokārt ir sodošs mērķis, savukārt nav pakārtoti kaitējuma pastāvēšanai. Tādējādi, lai gan šādi sodoši noteikumi un noteikumi, kas reglamentē līgumisko atbildību vai atbildību, kura izriet no neatļautas darbības (kvazidelikta), kā pamatlietā aplūkotie, ir savstarpēji papildinoši, jo šie noteikumi mudina ievērot minētās Savienības tiesību normas, tomēr tiem nav skaidri nošķirtas funkcijas (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2023. gada 4. maijs, *Österreichische Post* (Nemateriālais kaitējums saistībā ar personas datu apstrādi), C-300/21, EU:C:2023:370, 40. punkts).

37 Ņemot vērā visu iepriekš izklāstīto un neskarot iesniedzējtiesas pārbaudi, nešķiet, ka tāds tiesiskais regulējums kā pamatlietā aplūkotais varētu kaitēt no Direktīvas 2003/88 9. panta 1. punkta a) apakšpunkta izrietošo tiesību efektivitātei.

38 Protams, kā atgādina iesniedzējtiesa, Tiesa 2010. gada 14. oktobra sprieduma *Fuß* (C-243/09, EU:C:2010:609) 54. punktā uzskatīja – tā kā Direktīvas 2003/88 mērķis ir garantēt darba ņēmēju drošības un veselības aizsardzību, nodrošinot pietiekamu atpūtu, Savienības likumdevējs ir uzskatījis, ka šīs direktīvas 6. panta b) punktā paredzētā maksimālā vidējā nedēļas darba laika ilguma pārsniegšana, ciktāl tā darba ņēmējam liedz šādu atpūtu, viņam šī paša apstākļa dēļ vien

izraisa kaitējumu, jo tādējādi tiek apdraudēta viņa drošība un veselība. Šajā ziņā Tiesa 2010. gada 25. novembra sprieduma *Fuß* (C-429/09, EU:C:2010:717) 59. punktā tāpat atsaucās uz darba ņēmēja ciesto kaitējumu tādu atpūtas laikposmu zaudēšanas dēļ, uz kuru viņam būtu bijušas tiesības, ja šajā tiesību normā paredzētais maksimālais nedēļas darba laika ilgums būtu ievērots.

39 Šādi apsvērumi tomēr nav attiecināmi uz Direktīvas 2003/88 9. panta 1. punkta a) apakšpunktā paredzētajiem pienākumiem par medicīniskajām pārbaudēm.

40 Proti, lai gan Direktīvas 2003/88 5. apsvērumā ir noteikts, ka visiem darba ņēmējiem "jābūt pietiekamam atpūtas laikam" un šīs direktīvas 7. un 8. apsvērumā ir tostarp uzsvērts, ka "pētījumi liecina, [..] ka garas nakts darba stundas var kaitēt darba ņēmēju veselībai" un ka "jāierobežo nakts darba ilgums", savukārt minētās direktīvas 9. apsvērumā ir konstatēts, ka "ir svarīgi", lai nakts darba ņēmējiem būtu tiesības "uz bezmaksas veselības pārbaudi" pirms norīkošanas un regulāri laiku pa laikam pēc tam, un, ka tad, "ja viņiem ir veselības problēmas", viņi ir jāpārceļ, "ja vien iespējams", dienas darbā, kam viņi ir piemēroti.

41 Kā Komisija ir pareizi norādījusi, ar Direktīvas 2003/88 9. panta 1. punkta a) apakšpunktu ieviesto veselības pārbaužu pasākumu mērķis – ņemot vērā, ka nakts darbs ir nogurdinošāks un to, ka tas var izraisīt specifiskus veselības riskus, – ir nodrošināt, ka darba ņēmējs ir un paliek spējīgs veikt šādu darbu, savlaicīgi diagnosticēt jebkuru slimību, nodrošināt tās ārstēšanu un novērst tās attīstību, tostarp sekmējot darba ņēmēja pārcelšanu uz dienas darba laiku.

42 Tādējādi atšķirībā no prasībām, kas attiecībā uz darba laika ilgumu izriet no Direktīvas 2003/88 6. panta b) punkta un 8. panta, kuru neievērošana vien rada kaitējumu attiecīgajam darba ņēmējam, jo viņa veselībai tiek nodarīts kaitējums, liedzot atpūtas laiku, uz ko viņam bija jābūt tiesībām, vai nosakot pārāk ilgas nakts darba stundas, tas, ka nav bijis ārsta apmeklējuma, kuram bija jābūt pirms norīkošanas strādāt nakts darbu, un nav veiktas regulāras medicīniskās pārbaudes pēc šīs norīkošanas, kā paredzēts minētās direktīvas 9. panta 1. punkta a) apakšpunktā, nerada neizbēgamu kaitējumu attiecīgā darba ņēmēja veselībai un līdz ar to arī kaitējumu, ko viņam var kompensēt. Šāda kaitējuma iespējama rašanās faktiski tostarp ir atkarīga no katra darbinieka konkrētā veselības stāvokļa un no tā konkrētās attīstības. Šajā ziņā ir arī jāatgādina, kā Tiesa jau ir norādījusi, ka naktī veicamie pienākumi var būt atšķirīgi grūtību un stresa ziņā (spriedums, 2022. gada 24. februāris, *Glavna direktsia "Pozharna bezopasnost i zashtita na naselenieto"*, C-262/20, EU:C:2022:117, 52. punkts).

43 Ņemot vērā visu iepriekš izklāstīto, uz otro jautājumu jāatbild, ka Direktīvas 2003/88 9. panta 1. punkta a) apakšpunkts jāinterpretē tādējādi, ka tam nav pretrunā tāds valsts tiesiskais regulējums, saskaņā ar kuru gadījumā, ja darba devējs ir pārkāpis valsts tiesību normas, ar kurām īsteno šo Savienības tiesību normu un kurās paredzēts, ka nakts darba ņēmēju veselības stāvokļa bezmaksas pārbaude tiek veikta pirms viņu norīkošanas darbā un pēc tam regulāri, attiecīgā nakts darba ņēmēja tiesības saņemt kompensāciju šī pārkāpuma dēļ ir pakārtotas nosacījumam, ka viņam ir jāpierāda, ka ar šo pārkāpumu viņam ir nodarīts kaitējums.

Par pirmo jautājumu

44 Ņemot vērā atbildi uz otro jautājumu un tā kā nav acīmredzamas pretrunas starp Direktīvas 2003/88 9. panta 1. punkta a) apakšpunktu un pamatlietā piemērojamo valsts tiesisko regulējumu, uz pirmo jautājumu nav jāatbild.

Par tiesāšanās izdevumiem

45 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība izriet no tiesvedības, kas notiek iesniedzējtiesā, tāpēc tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (otrā palāta) nospriež:

Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2003/88/EK (2003. gada 4. novembris) par konkrētiem darba laika organizēšanas aspektiem 9. panta 1. punkta a) apakšpunkts

jāinterpretē tādējādi, ka

tam nav pretrunā tāds valsts tiesiskais regulējums, saskaņā ar kuru gadījumā, ja darba devējs ir pārkāpis valsts tiesību normas, ar kurām īsteno šo Savienības tiesību normu un kurās paredzēts, ka nakts darba ņēmēju veselības stāvokļa bezmaksas pārbaude tiek veikta pirms viņu norīkošanas darbā un pēc tam regulāri, attiecīgā nakts darba ņēmēja tiesības saņemt kompensāciju šī pārkāpuma dēļ ir pakārtotas nosacījumam, ka viņam ir jāpierāda, ka ar šo pārkāpumu viņam ir nodarīts kaitējums.

[Paraksti]